

WARSZTATY Z REALIZACJI FILMU

Temat: Problemy z ekspozycją w fotografii i filmie

Obszar aktywności: artystyczna -wprowadzenie do samodzielnego posługiwania się narzędziami medialnymi

Zakres treści edukacyjnych: umiejętność obsługi sprzętu fotograficznego i filmowego

Cel główny: poznanie czynników wpływających na jakość techniczną i artystyczną zdjęć i obrazu filmowego.

Cele szczegółowe: umiejętność świadomego operowania czułością, czasem ekspozycji, przysłoną, które mają wpływ na jakość zdjęć i filmów oraz ich wartość estetyczną; korzystanie z programów tematycznych w aparatach fotograficznych

Metody pracy: przekaz, demonstracja, przykłady oraz samodzielne doświadczenie nabyte przy realizacji zadania

Formy pracy: praca w grupach

Pomoce dydaktyczne: komputer, ekran, tło białe i czarne, aparaty fotograficzne, statyw, oświetlenie

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie w temat i zakres działań

Przedstawienie tematu warsztatów oraz aparatu fotograficznego jako narzędzia twórczych dokonań. Prowadzący tłumaczy, jak powstaje obraz. Światło przepuszczone przez obiektyw rzutuje oświetlony obiekt na klisze lub na matryce, gdzie powstaje obraz obiektu. Za dużo światła powoduje prześwietlenie, za mało daje obraz ciemny. Pierwszym elementem regulującym ilość przepuszczonego światła jest migawka aparatu. Prowadzący omawia dalej działanie przysłony – to odpowiednik źrenicy oka, która zmniejsza się, gdy jest jasno i powiększa, gdy jest ciemno. Następny czynnik to czułość określana jako ISO, podawana w wartościach liczbowych 100, 200, 400 ... 6400 ... i więcej. Każda zmiana czasu, przysłony, czy czułości o jedną pozycję to dwukrotne zwiększenie lub zmniejszenie ilości światła. Krótki czas migawki zamraza ruch – długi rozmazuje. Otwór przysłony wpływa na głębię ostrości. Czułość ISO ułatwia dobranie ekspozycji do zamierzeń, ale wpływa na jakość zdjęcia – niskie ISO daje najlepszą jakość, ale potrzebuje dużo światła, a duża wartość mniej światła, ale otrzymamy obraz zaszumiony i mniej ostry. Prowadzący tłumaczy te i inne zależności prezentując przykłady różnych kombinacji.

2. Podział na grupy robocze, przydzielenie zadań

Uczniowie zostają podzieleni na trzy grupy, dostają kompaktowe aparaty po jednym na grupę. Poznają elementy obsługi aparatu. Każdej z grup zostaje przydzielony jeden parametr, który mogą modyfikować – czułość ISO, czas ekspozycji, czyli migawka, przysłona. Dwa pozostałe parametry będą ustalone automatycznie przez aparat.

3. Praca w grupach z określeniem czasu wykonania zadań i realizacji wyznaczonego celu

Młodzież wykonuje serie zdjęć z różnymi wartościami przydzielonego parametru. Aby ocenić później, jak dany parametr wpływa na zdjęcie, prowadzący ustala: dla ISO portret na jednolitym tle; dla przysłony portret z oddalonymi elementami tła; dla migawki np. portret w ruchu. Jeżeli czas pozwoli, to następuje wymiana parametrów ekspozycji dla każdej grupy.

4. Przedstawienie efektów pracy

Projekcja wykonanych fotografii. Każda grupa dzieli się swoimi doświadczeniami ze zdjęć pozostałym uczestnikom.

5. Omówienie / prezentacja prac przez poszczególne grupy

Wykonane zdjęcia zostają omówione przez prowadzącego. Efekty zmian parametrów ekspozycji na zdjęcie są widoczne. Dla początkujących stworzono nastawy programów tematycznych w aparatach. Ikonki jak portret, krajobraz, sportowiec, kwiatek itp. wskazują, kiedy należy użyć danego programu, a aparat dobiera najlepsze parametry ekspozycji.

6. Podsumowanie

Prowadzący podkreśla rolę świadomego wyboru ustawień ekspozycji przy fotografowaniu oraz jego wpływ na jakość i artystyczną wartość zdjęć.

Temat: SZTUKA BEZ OGRANICZEŃ

Obszar aktywności: filmowa, performatywna i plastyczna

Zakres treści edukacyjnych: wiedza z zakresu historii sztuki, kultury i warsztatu filmowego. Warsztat będzie łączył formę 20 minutowego wykładu z historii sztuki z realizacją krótkiej etiudy filmowej. Wiedza z obszaru sztuki antycznej i sztuki współczesnej ujmującej temat przyrody, działania w przyrodzie i wobec przyrody. Warsztat w oparciu m.in. o takich twórców performatywnych jak: Miro opakowujący drzewa, a nawet całe wyspy, czy Teresa Murak ubierająca się w suknię z zielonego jarmużu.

Cele: przekazanie wiedzy z zakresu sztuki zajmującej się działaniem z udziałem przyrody, w szerokim ujęciu. Zwrócenie uwagi na siłę oddziaływania takich właśnie obrazów oraz efektów medialnych osiąganych przez artystów.

Inspiracja historią sztuki w stworzeniu własnych filmów opartych o działanie performatywne, akcyjne bądź czysto plastyczne.

Dopuszczalne jest m.in. daleko posunięte zaangażowanie uczestników w realizowany projekt, jak chociażby oklejenie nagiego ciała liśćmi klonu, pomalowanie torsu farbami itp. Warsztat bez twórczych ograniczeń.

Miejsce: plener/pracownie WFO

Materiały:

- Kamery video/ aparaty z możliwością nagrywania filmów/smartphony
- Blendy odbijające światło
- Statywy
- Oświetlenie
- Rekwizyty konieczne do zrealizowania etiudy
- Kartony
- Tła fotograficzne
- Farby itp.
- Mikrofony
- Komputery z programami montażowymi
- Tkaniny
- Folia malarska
- Krepina
- Glina
- Liście, etc.

Przebieg:

1. Wprowadzenie uczestników warsztatu w temat, wykład w sali kinowej WFO jako inspiracja do dalszych działań.
2. Podział na grupy i wypracowanie tematu do realizacji.
3. Zapoznanie ze sprzętem oraz technologią filmową.
4. Grupy udają się do wybranych przestrzeni/plenerów, gdzie rozwijają swoje pomysły. Cały proces dochodzenia do ostatecznego efektu jest dokumentowany kamerą. Czas realizacji-godzina.
5. Następnie materiał jest montowany i udźwiękowiony.
6. Projekcja etiud w sali kinowej WFO.
7. Omówienie prac powstałych podczas warsztatów.
8. Uczestnicy otrzymują płytę DVD z filmami zrealizowanymi podczas zajęć.

Efekty: uczestnicy poza efektem poznawczym z zakresu historii sztuki, mają okazję wcielić się w rolę twórcy z obszaru sztuki performance czy filmu i dokonać aktu wypowiedzi artystycznej z wykorzystaniem czegoś, zdawałoby się tak banalnego, jak przyroda. Przekazanie wiedzy na temat mechanizmów budowania przekazów w sztuce, odczytywania kodów kulturowych, a także zdobywanie umiejętności przekładania pomysłów na język filmu.

Temat warsztatu: „WIADOMOŚCI EKOLOGICZNE”

Obszar aktywności: aktywność artystyczna

Zakres treści edukacyjnych: podstawy ekologii, nawyki i dobre praktyki

Cele: kształtowanie dobrych praktyk i postaw u małych dzieci, uświadomienie możliwości dbania o ekologię od najmłodszych lat i wpływanie na dobre postawy innych. Praca z materiałami różnego pochodzenia.

Miejsce: sala warsztatowa, montażownia

Materiały:

- Aparat fotograficzny z możliwością rejestracji video lub kamera video
- Mikrofon ze statywem lub na przewodzie z możliwością trzymania w ręku
- Stół montażowy z obsługą
- Projektor, komputer,
- Materiały powszechnie uważane za śmieci
- Duże szare pudło
- Kredki i mazaki
- Kolorowe gazety
- Kartony 100x70 w trzech kolorach: żółtym, zielonym, niebieskim
- Klej do papieru

Przebieg:

1. Wprowadzenie w temat i zakres działań. Prowadzący wyjaśnia, że z warsztatów powstanie film o tematyce ekologicznej.
2. Krótka prezentacja o tym, co to znaczy ekologia, materiał przygotowany wcześniej i zaprezentowany na ścianie z projektora. Pogadanka i zgadywanie z jakich materiałów wykonane są różne przedmioty. Warsztaty ograniczają się do trzech grup materiałowych: szkła, plastyku i papieru.
3. Uczestnicy dostają zadanie powydziierać z kolorowych gazet przedmioty wykonane z trzech, wcześniej wspomnianych, materiałów.
4. Następnie dzieci dokonują selekcji wydartych przedmiotów właśnie ze względu na pochodzenie.
5. Uczestnicy przyklejają na różnokolorowe kartony wcześniej posegregowane przedmioty.
6. Następnie omówiony zostaje temat ponownego wykorzystania tych materiałów i sposobu w jaki się to robi. Pomogą w tym wcześniej przygotowywane filmiki z Internetu prezentujące proces przetwarzania: plastikowych butelek, przedmiotów ze szkła i papieru.

7. Teraz dzieci wystąpią w roli ekspertów w telewizji. Z szarego pudła zostanie wycięty otwór w kształcie ekranu telewizora. Dzieci będą miały za zadanie pomalować go w wesołe kolory.
8. Następnie każdy z uczestników, po kolei, będzie wchodził do pudła przez wycięte w ścianie bocznej drzwiczki i wypowiadał się na temat: Co to jest ekologia? Jak zbierać śmieci? Co się robi ze starych butelek? ... Każda taka wypowiedź zostanie zarejestrowana a później zmontowana w film z mądrościami ekologicznymi przedszkolaka.
9. Uczestnicy otrzymują zmontowany film, który posłużyć może do pracy z dziećmi jako narzędzie dydaktyczne dla opiekunów w przedszkolu i w domu.

Efekty: dzieci zyskują świadomość problemu ekologii, potrzeby dbania o środowisko i możliwości przetwarzania śmieci, czyli radzenia sobie z nimi. Uczą się także współdziałania w grupie nad wspólnym celem.

Dzieci mają świadomość, że nauczyły się czegoś nowego, a tym samym zrobiły o tym film.

Temat: NIEWIDZIALNY ŚWIAT SIĘ RUSZA, CZYLI NAKRĘĆ FILM MIKROSKOPEM

Zakres treści edukacyjnych: technika pracy z kamerą sprzęgniętą z mikroskopem. Wstęp do poruszania się po świecie mikro i umiejętność rozpoznania.

Cele: wyjaśnienie jak działa układ: kamera-mikroskop i jak przy ich pomocy uzyskać dostęp do świata niewidzialnego.

Obszar aktywności: aktywność plastyczna i filmowa

Miejsce: plener/sala warsztatowa

Materiały:

- Mikroskop
- Oświetlenie
- Komputer ze stanowiskiem montażowym, projektor
- Próbówki
- Rękawiczki ochronne
- Pojemniki na zebrane próbki biologiczne
- Płytki do preparatów
- Pęsety laboratoryjne

Przebieg:

1. Wprowadzenie w temat zajęć za pomocą prezentacji w komputerze i krótkiej dyskusji. Uczestnicy dzielą się swoją wiedzą i wyobrażeniami na temat świata mikro.
2. Uczniowie podzieleni na grupy udają się w plener w poszukiwaniu próbek biologicznych np. wody z kałuży, zbiornika wodnego, martwej muchy, pająka, żywej i zasuszonej rośliny, mchu, butwiejących szczątków gąsienicy, etc.
3. Następnie dzieci przygotowują preparaty, wkładają próbki między szklane płytki i oglądają pod mikroskopem.
4. Każdy obraz jest rejestrowany kamerą. Niektóre są kolorowe, inne szare, ale za to ruchome. Powiększenia odkrywają inne życie. Kamera rejestruje poruszający się plankton w próbce wody z kałuży itp.
5. Zebrane w ten sposób materiały filmowe posłużą do zmontowania filmu z opisem zawartości poszczególnych ujęć.
6. Każdy uczestnik otrzyma, wyprodukowany wspólnymi siłami, film naukowy nakręcony mikroskopem.
7. Zebrane podczas warsztatów materiały filmowe, mogą stanowić dodatkowy materiał dydaktyczny dla nauczycieli w klasie.

Efekty: poznanie sprzętu filmowego do mikrofotografii, świadomość uzyskiwanych efektów wizualnych w filmie, połączona z odkrywaniem atrakcyjnego świata mikrofotografii.

Poszerzenie i usystematyzowanie wiedzy z zakresu niewidzialnego świata przyrody.

Praca w grupie, współdziałanie w osiągnięciu określonych efektów wizualnych.

Sporowokowanie do spojrzenia na otaczający świat przyrody z większą refleksją i respektem.

Temat: CZAS W PRZYRODZIE

Obszar aktywności: filmowa z wykorzystanie techniki poklatkowej

Zakres treści edukacyjnych: poszukiwanie ekwiwalentu wizualnego dla utworów literackich, użycie techniki zdjęć poklatkowych, obserwacja procesów zachodzących w przyrodzie.

Cele: uświadomienie upływu czasu jako czynnika wpływającego na procesy zachodzące w przyrodzie, umiejętność łączenia mediów w obrębie tematu przyrody.

Miejsce: plener

Materiały:

- Aparaty fotograficzne
- Statywy
- Komputer, projektor, prezentacja PPT
- Mikrofon
- Wybrany tekst literacki zgodny z programem nauczania szkół gimnazjalnych

Przebieg:

1. Zapoznanie z tematem i techniką używaną podczas warsztatów za pomocą prezentacji PPT.
2. Podział na 4 grupy. Omówienie tematu warsztatów. Rozmowa o sposobach wizualizacji wyrażeń literackich, przemienianiu słowa w obraz.
3. Każda z grup realizuje swoją, wcześniej ustaloną, część utworu poetyckiego lub lirycznego o tematyce przyrodniczej. Ujęcia wszystkich grup złożą się na wspólne dzieło.
4. Wprowadzenie w technikę zdjęć poklatkowych-timelapse-realizowanych z tego samego miejsca przez dłuższy okres czasu z interwałem 10 sekund.
5. Uczestnicy wychodzą w plener z aparatami i statywami. W czasie 60 minut zbierają materiał.
6. Następnie w montażowni składają wszystkie ujęcia.
7. Nagranie ścieżki dźwiękowej. Jedna osoba czyta wybrany utwór i ten dźwięk zostaje zamieszczony w filmie.
8. Montaż obrazu do tekstu wiersza.
9. Gotowy film wyświetlony zostanie w sali kinowej WFO. Każdy z uczestników otrzyma film w postaci płyty DVD.

Efekty: uczniowie pracują na kilku poziomach jednocześnie: poznają filmową technikę zdjęć poklatkowych. Technikę wymagającą cierpliwości, czasu i skupienia. Pracują nad ekranizacją

dzieła literackiego, uczą się łączenia mediów, przekładania informacji ze słowa pisanego na obraz. Zyskują także świadomość znaczenia czasu w procesach zachodzących w przyrodzie, mimo że rejestrowali przyrodę tylko przez 60 minut, bo taką refleksję umożliwia użyta w tych zajęciach technika.

Temat zajęć: BEZKRWAWY ŁOWY - podglądanie zwierząt z naturalnych kryjówek lub czatownii przy pomocy lornetki oraz sprzętu foto-filmowego

Cele zajęć:

1. Zachęcić młodzież do zwrócenia uwagi na bogactwo rodzimej przyrody.
2. Rozbudzić chęć utrwalania jej piękna aparatem fotograficznym, kamerą wideo lub telefonem.
3. Przekazać wiedzę jak tworzyć warunki do efektywnego podglądania przyrody

Tok zajęć

1. Projekcja ujęć różnych zwierząt podglądanych z czatownii (materiały autorskie).
2. Omówienie metod maskowania oraz zasad zachowania zarówno podczas mobilnego jak i stacjonarnego poglądania zwierząt.

(Podglądanie przyrody to rodzaj polowania do którego należy się odpowiednio przygotować, by było ono owocne. Niezbędny jest pewien zasób wiedzy o faunie którą chcemy zobaczyć /uzyskanej z książek lub mediów/, znajomość terenu oraz posiadanie odpowiednich środków maskujących. Wybór miejsc naturalnych kryjówek warto skonsultować z gospodarzem terenu /np. leśniczym/, którego zgoda jest niezbędna także do postawienia "czatownii".

3. Projekcja trzech dwuminutowych fragmentów filmów autora z unikatowymi zachowaniami obserwowanych zwierząt i omówienie sposobu ich wykonania.

(Podczas tych bezkrwawych łowów należy pamiętać, że ciekawe zdjęcia wykonamy tylko wtedy gdy zdołamy dobrze zakamuflować swoją obecność, by obserwowane zwierzęta nie odkryły bliskiej obecności człowieka.)

4. Zajęcia warsztatowe ze sprzętem fotograficznym i filmowym. Uczniowie poznają zasady prawidłowej obsługi tych urządzeń oraz możliwości ich optyki, która pozwala nie tylko podglądać obraz przyrody (jak lornetka), ale także je rejestrować.

Temat: Filmowe metody podglądania przyrody -prelekcje z pokazem filmów i zajęciami praktycznymi

Słuchaczom prelekcji chciałbym zdradzić tajniki filmowych sposobów wykonywania zdjęć przyrody oraz zaprezentować uchwycone przez obiektyw kamery sekrety natury. Jedna prelekcja może dotyczyć wszystkich metod stosowanych przez polskich filmowców przyrodników lub tylko części z nich, co jest wskazane przy połączeniu prelekcji z zajęciami warsztatowymi ze sprzętem filmowym (lub fotograficznym). Ich uczestnicy mogą wówczas praktycznie poznać niektóre sposoby wykonywania zdjęć /np. zdj.makro, zdj.mikroskopowe, zdj. poklatkowe, zdjęcia w podczerwieni/. Prelekcje ilustrowane będą adekwatnymi do tematu filmami przyrodniczymi.

Metody podglądania przyrody (wykonywania zdjęć):

1.Przyroda w obiektywie ukrytej kamery - zasady wykonywania zdjęć z specjalnie zbudowanych kryjówek przy pomocy teleobiektywów (prelekcja + materiały filmowe).

2 Przyroda z bliskiej odległości - czyli **zdjęcia makro** umożliwiają pokazanie życia drobnych organizmów, a także zobaczenie szczegółów budowy filmowanych obiektów (np. roślin, owadów itp.) normalnie niezauważalnych.

3. Przyroda w mikroskali - przy pomocy mikroskopu możemy podglądać życie mikroorganizmów oraz budowę wewnętrzną świata przyrody, czyli oglądać obrazy natury niewidoczne gołym okiem.

4. Przeniknąć ciemność - zdjęcia w zupełnej ciemności przy pomocy specjalnej kamery i reflektorów **podczerwieni**. Umożliwiają zarejestrowanie naturalnego zachowania zwierząt aktywnych nocą lub żyjących np. w jaskiniach. Można także podglądać życie zwierząt wewnątrz nor i innych ciemnych kryjówek.

5. Przyspieszyć czas - rejestrując zjawiska przyrodnicze techniką zdjęć poklatkowych, trwający wiele dni proces (np. kiełkowanie roślin, rozkwitanie pąków kwiatowych) możemy zobaczyć na ekranie w czasie kilkudziesięciu sekund lub kilku minut. **Zwolnienie czasu** np. dla uchwycenia szczegółów ruchu też jest możliwe.

6. Sztuczna łąka - podglądanie przyrody w specjalnie wykonanej dekoracji (np. w wiwarium lub akwarium) będącej wiernym odtworzeniem środowiska naturalnego (owady, ryby, płazy, gady, małe ssaki). Ta metoda uniezależnia wykonywanie zdjęć od warunków pogodowych i terenowych oraz ułatwia bliskie podejścia do „aktorów”.

Poziom merytoryczny prelekcji zawsze można dopasować do wieku uczestników, przy czym brak właściwie ograniczenia wiekowego.

Mam nadzieję, iż moje prelekcje ilustrowane filmami przyrodniczymi zainspirują słuchaczy do bardziej wnikliwego oglądania otaczającej nas przyrody, a może również skłonią do utrwalania jej piękna aparatem fotograficznym lub kamerą.